

Andrzej Mościskier, Edward Szydul

PODEJRZANI O DOKONANIE ZGWAŁCEŃ
DZIAŁAJĄCY INDYWIDUALNIE I W GRUPACH
W ŚWIETLE DANYCH STATYSTYKI MILICYJNEJ

Wzrost liczby zgwałceń, dokonywanych zwłaszcza w kilkusobowych grupach, jest zjawiskiem, które stało się w wielu krajach przedmiotem specjalnego zainteresowania kryminologów i socjologów. Fakt, że znaczna większość sprawców tych przestępstw jest w wieku poniżej 25 lat oraz że bardzo duży odsetek przypada na osobników nieletnich i młodocianych, stanowi okoliczność, która skłania do przywiązywania szczególnego znaczenia do podjęcia u nas badań nad tą problematyką.

W związku z tym, że Wydział Statystyki KGMO uwzględnił po raz pierwszy w 1969 r. rejestrację osób podejrzanych o dokonanie zgwałceń pod kątem widzenia liczby uczestników, publikujemy wyniki opracowania uzyskanych danych z wyszczególnieniem sprawców działających indywidualnie, z jednym współuczestnikiem, w grupie 3-osobowej, w grupie 4-osobowej oraz w grupie liczącej 5 i więcej uczestników.

Zamieszczone poniżej dane dotyczą tylko roku 1969; na wstępie podajemy jednak szczegółowe informacje o kształtowaniu się zgwałceń w okresie dwóch 5-leci: 1960—1964 i 1965—1969, oraz dane za rok 1970.

Jak widać z tablicy 1 w latach 1960—1964 wzrost liczby zgwałceń nie był tak szybki, jak w latach 1965—1969. W pierwszym okresie liczba zgwałceń wzrastała w porównaniu z 1960 r. przeciętnie rocznie o 7,8%, podczas gdy w następnym 5-leciu wzrastała w porównaniu z 1965 r. aż o 33,7%.

Biorąc pod uwagę średnią roczną liczbę zgwałceń stwierdza się, że podczas gdy w latach 1960—1964 wynosiła ona 1083, to w następnym 5-leciu osiągnęła liczbę 1868 (wzrost o 72,5%).

Tablica 2 zawiera informacje o liczbach stwierdzonych zgwałceń na terenach wszystkich województw w latach 1965—1970 z uwzględnieniem wskaźników dynamiki.

Dane uwidocznione w tablicy 2 wskazują, że niemal we wszystkich wojewódz-

twach obserwuje się wyraźny wzrost liczby stwierdzonych zgwałceń, aczkolwiek nie wszędzie jest on jednakowo szybki. Tablicę tę omówimy biorąc pod uwagę dane o nasileniu zgwałceń w poszczególnych województwach oraz zróżnicowania województw pod względem dynamiki tego zjawiska.

Przeciętny współczynnik nasilenia zgwałceń na 100 tys. ludności w latach 1965—1970 w poszczególnych województwach kształtuje się następująco (kolejność województw podajemy według wysokości współczynników): wrocławskie — 9,6; m.st. Warszawa — 9,4; szczecińskie — 8,7; m. Łódź — 8,5; zielonogórskie — 6,7; olsztyńskie — 6,4; warszawskie — 6,1; łódzkie i poznańskie — 5,6; gdańskie, katowickie i opolskie — 5,5; koszalińskie — 5,4; bydgoskie — 5,1; rzeszowskie — 4,9; krakowskie — 4,7; kieleckie — 4,1; białostockie — 3,7 i lubelskie — 3,6.

Tablica 1. Stwierdzone zgwałcenia w Polsce w latach 1960—1970

Lata	Ogółem	Wskaźniki	Współczyn- niki na 100 tys. mieszkańców
1960	1019	100,0	3,4
1961	1125	110,4	3,7
1962	921	90,4	3,0
1963	1125	110,4	3,6
1964	1226	120,3	3,9
Średnia 1960—1964	1083	—	3,5
1965	1472	100,0	4,7
1966	1896	128,8	6,0
1967	2084	141,6	6,5
1968	1682	114,3	5,2
1969	2208	150,0	6,7
Średnia 1965—1969	1868	—	5,8
1970	1926	130,8	5,9

Biorąc pod uwagę, że przeciętny współczynnik dla całego kraju wynosił w tym okresie 5,9, zwraca uwagę szczególnie wysokie nasilenie stwierdzonych zgwałceń w obydwu miastach wydzielonych oraz w województwach wrocławskim i szczecińskim. Najmniejsze nasilenie zgwałceń występuje w województwach o charakterze rolniczym, mianowicie w kieleckim, białostockim i lubelskim.

Dynamikę zgwałceń w poszczególnych województwach omówimy w oparciu o inny wskaźnik, niż zamieszczony w tablicy 2, będziemy bowiem uwzględniać

Tablica 2. Zgwałcenia stwierdzone w poszczególnych województwach w latach 1965—1970

Województwa	Liczby bezwzględne						Wskaźniki (1965 rok = 100)				
	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1966	1967	1968	1969	1970
Polska	1472	1896	2084	1682	2208	1926	128,8	141,6	114,3	150,0	130,8
Białostockie	29	46	40	47	44	55	158,6	137,9	162,1	151,7	189,6
Bydgoskie	77	82	98	78	111	121	106,5	127,3	101,3	144,1	157,1
Gdańskie	50	81	92	64	87	89	162,0	184,0	128,0	174,0	178,0
Katowickie	152	217	233	151	202	219	142,8	153,3	99,3	132,9	144,1
Kieleckie	64	65	88	78	91	88	101,6	137,5	121,9	142,2	137,5
Koszalińskie	35	46	40	52	59	40	131,4	114,3	148,6	168,5	114,3
Krakowskie	105	126	124	111	155	133	120,0	118,1	105,7	147,6	126,7
Lubelskie	48	66	67	63	102	67	137,5	139,6	131,2	212,5	139,6
M. Łódź	52	94	75	39	77	46	180,8	144,2	75,0	148,1	88,5
Łódzkie	78	94	118	95	96	83	120,5	151,3	121,8	123,1	106,4
Olsztyńskie	50	61	69	64	70	55	122,0	138,0	128,0	140,0	110,0
Opolskie	61	47	56	48	88	37	77,0	91,8	78,7	144,3	60,6
Poznańskie	97	132	161	138	202	151	136,1	166,0	142,3	208,2	155,7
Rzeszowskie	81	77	81	81	93	88	95,1	100,0	100,0	114,8	108,6
Szczecińskie	63	94	69	69	84	75	149,2	109,5	109,5	133,3	119,0
M. st. Warszawa	113	155	149	83	129	98	137,2	131,8	73,4	114,1	86,7
Warszawskie	100	139	157	175	182	153	139,0	157,0	175,0	182,0	153,0
Wrocławskie	188	227	298	195	256	259	120,7	158,5	103,7	136,2	137,8
Zielonogórskie	29	47	69	51	80	69	162,1	237,9	175,9	275,9	237,9

przeciętny procentowy wzrost liczby zgwałceń z roku na rok (przyjmując liczbę zgwałceń w każdym kolejno roku za 100%, obliczono procentowy wzrost liczby zgwałceń w każdym następnym roku, a następnie obliczono średnią arytmetyczną z tych wskaźników). Biorąc pod uwagę tak określony przeciętny roczny wzrost liczby zgwałceń, uzyskano następujące uszeregowanie województw według stopnia dynamiki tego zjawiska: zielonogórskie — o 25,2%, gdańskie — o 16,7%, białostockie — o 16,3%, m. Łódź — o 13,9%, poznańskie — o 13,0%, lubelskie — o 12,1%, bydgoskie i katowickie — o 11,4%, warszawskie — o 10,3%, koszalińskie — o 10,1%, wrocławskie — o 10,0%, kieleckie — o 7,8%, krakowskie i szczecińskie — o 6,7%, m.st. Warszawa — o 4,1%, olsztyńskie — o 3,2%, łódzkie — o 2,8%, rzeszowskie — o 1,9%, opolskie — o 1,5%. Analogiczny wskaźnik dla całego kraju wynosił w tym okresie 7,6%.

Jak widać z powyższych danych, uszeregowanie województw według stopnia dynamiki wzrostu liczby zgwałceń nie pokrywa się z ich uszeregowaniem według nasilenia tego zjawiska (współczynnika). W zakres niniejszego opracowania nie wchodzi analiza tego zagadnienia, uwarunkowanego niewątpliwie wieloma czynnikami.

Tablica 3. Stwierdzone zgwałcenia w całym kraju według liczby sprawców

Liczba sprawców	1969		1970	
	l.b.	%	l.b.	%
1	1064	75,9	1269	75,1
2	166	11,8	216	12,8
3	87	6,2	111	6,6
4	48	3,6	44	2,5
5 i więcej	36	2,6	49	2,9
Ogółem	1401	100,0	1689	100,0

Zanim przedstawimy dane o osobach podejrzanych o dokonanie zgwałceń, chcemy zwrócić uwagę na kwestię rozkładu liczby zgwałceń według liczby sprawców uczestniczących w tym przestępstwie. Dysponujemy odpowiednimi danymi za lata 1969 i 1970 (w poprzednich latach, o czym już była mowa, w statystyce milicyjnej nie uwzględniano takich danych). Trzeba jednak podkreślić, że w roku 1969 brak jest danych o sprawcach występujących aż w 36,5% stwierdzonych zgwałceń, podczas gdy w r. 1970 tylko w 12,3%.

Tablica 3 podaje liczby i odsetki stwierdzonych zgwałceń w całym kraju według liczby sprawców w nich uczestniczących (po wyeliminowaniu wspomnianych wyżej przestępstw, w których brak jest danych o liczbie sprawców).

Jak wynika z powyższych danych, mimo różnych liczb bezwzględnych i różnej liczby braku danych, odsetki zgwałceń popełnianych przez określoną ilość

sprawców kształtują się bardzo podobnie w obydwu latach. Tak więc zgwałceń dokonanych przez jednego sprawcę było ok. 75%, a zgwałceń, w których było co najmniej 3 sprawców, było ok. 12%.

Dane dotyczące osób podejrzanych o popełnienie zgwałceń przytaczamy dla lat 1965—1970 z podziałem na sprawców, którzy dokonali zgwałceń w miastach i na wsi.

Biorąc pod uwagę całe 5-letnie 1965—1969 stwierdzamy, że 66,3% ogółu podejrzanych w tym okresie o dokonanie zgwałceń popełniło to przestępstwo na terenie miast, przy czym odsetek ten ulega stałemu zwiększeniu (tablica 4). Licz-

Tablica 4. Osoby podejrzane o dokonanie zgwałceń w miastach i na wsi w latach 1965—1970

Rok	Ogółem		Miasto		Wieś	
	l.b.	wskaźnik	l.b.	wskaźnik	l.b.	wskaźnik
1965	1403	100,0	865	100,0	508	100,0
1966	1962	139,8	1323	147,8	639	125,8
1967	2030	144,7	1378	154,0	652	128,3
1968	1562	111,3	974	108,8	588	115,7
1969	2075	147,9	1412	157,8	663	130,5
1970	1756	125,2	brak danych			

ba podejrzanych w miastach zwiększała się z roku na rok przeciętnie o 16,9%, podczas gdy na wsi tylko o 7,7% (odsetki te obliczono w analogiczny sposób jak wskaźniki dynamiki omawiane w związku z poprzednią tablicą).

W uzupełnieniu warto podać, że według danych z roku 1969 wśród podejrzanych o dokonanie zgwałceń w miastach było 19,7% nieletnich i 39,6% młodocianych, a osób w wieku 21—24 lat 18,6%. Natomiast wśród podejrzanych o dokonanie zgwałceń na wsi było nieletnich 16,4%, młodocianych 32,6% i mających lat 21—24 21,0%.

Podejrzanych liczących poniżej 25 lat było więc wśród sprawców na terenie miast 77,9%, a na wsi 70%.

Zasygnalizujemy od razu, że jak wynika z danych ustalonych dla 1969 r. aż 69,2% sprawców z terenu wsi działało indywidualnie, podczas gdy w miastach tylko 42,8% działało bez współuczestników.

W grupach liczących 3 i więcej współuczestników działało na wsi tylko 17,5% ogółu podejrzanych, w miastach zaś aż 40,0%.

O tym, jak kształtują się liczby osób podejrzanych o dokonanie zgwałceń na terenie **poszczególnych województw** w latach 1965—1970, świadczą dane przedstawione w tablicy 5.

Zamieszczając dane uwidocznione w tablicy 5, ograniczamy się tylko do zaprezentowania ich czytelnikowi bez omawiania tych danych. Sądzymy bowiem,

że mogą one stanowić uzupełnienie tablicy 2, zawierającej informacje o liczbach stwierdzonych zgwałceń we wszystkich województwach.

Tablica 6 zawiera **współczynniki** obliczone na 100 tys. mężczyzn w wieku 13—59 lat, ilustrujące nasilenie zgwałceń w miastach i na wsi w poszczególnych województwach — na podstawie danych o liczbie podejrzanych o popełnienie zgwałceń na danym terenie (niezależnie od ich miejsca zamieszkania).

Dane zamieszczone w tej tablicy wskazują na bardzo duże różnice w rozmiarach współczynników podejrzanych o popełnienie zgwałceń w poszczególnych województwach, jeżeli uwzględni się miejsce popełnienia przestępstwa (miasto, wieś) i wiek*.

Tablica 5. Osoby podejrzane o popełnienie zgwałceń w latach 1965—1970 z podziałem na województwa

Województwa	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Polska	1403	1962	2030	1562	2075	1756
Białostockie	27	70	55	31	46	51
Bydgoskie	73	84	97	81	109	106
Gdańskie	49	98	99	78	72	68
Katowickie	142	234	197	124	192	206
Kieleckie	61	56	63	53	66	79
Koszalińskie	34	48	35	61	63	45
Krakowskie	65	83	117	94	131	136
Lubelskie	46	33	55	39	93	55
M. Łódź	40	169	113	48	93	53
Łódzkie	87	80	119	79	88	69
Olsztyńskie	54	50	68	73	72	43
Opolskie	53	47	57	61	98	50
Poznańskie	92	137	137	120	161	115
Rzeszowskie	65	87	60	47	64	70
Szczecińskie	54	72	76	58	87	65
M. st. Warszawa	147	170	189	104	156	106
Warszawskie	104	167	175	163	190	160
Wrocławskie	197	225	267	193	229	220
Zielonogórskie	13	52	51	55	65	59

* W tablicy 6 ogólne współczynniki obliczono w stosunku do mężczyzn w wieku 13—59 lat, natomiast współczynniki dla poszczególnych grup wieku podano tylko do kategorii 35—39 lat włącznie, ze względu na niskie wartości współczynników dla grup wieku 40—49 i 50—59 lat. Współczynnik podejrzanych w wieku 40—49 lat w miastach wynosił dla całego kraju 3,3, najwyższy był w województwie opolskim — 16,4, następnie w olsztyńskim — 8,3, warszawskim — 7,5, zielonogórskim — 6,9 i gdańskim — 6,3. W pozostałych województwach współczynniki w miastach nie przekraczały 5,5, a w Łodzi i w województwach: białostockim, bydgoskim, rzeszowskim i szczecińskim, nie występowały podejrzani w tym wieku. Współczynnik podejrzanych w wieku 40—49 lat na wsi wynosił dla całego kraju 2,1 i w żadnym z województw nie przekraczał 5,6. Dla kategorii wieku 50—59 lat współczynnik w miastach całego kraju wynosił tylko 0,5, a na wsi 0,6, przy czym w większości województw nie występowali sprawcy w tym wieku.

Tablica 6. Podejrzani o dokonanie zgwałceń w 1969 r. w miastach (M) i na wsi (W)
Współczynniki na 100 tysięcy mężczyzn w wieku 13—59 lat i w poszczególnych grupach wieku

Województwa	Ogółem		Przed ukoń- czeniem 17 lat		17—20 lat		21—24 lat		25—29 lat		30—34 lat		35—39 lat	
	M	W	M	W	M	W	M	W	M	W	M	W	M	W
Polska	25,3	13,9	40,0	14,7	77,2	34,6	44,5	29,3	25,9	21,4	11,5	10,8	5,9	5,8
Białostockie	18,8	9,4	34,9	19,9	40,0	25,8	30,8	10,0	46,7	5,0	6,1	18,3	—	—
Bydgoskie	19,6	16,9	34,1	10,5	58,8	39,3	33,9	40,7	19,2	27,9	6,0	7,3	2,9	14,1
Gdańskie	13,2	19,4	4,4	17,4	61,6	66,3	10,6	14,7	13,6	23,1	2,5	13,7	2,5	7,1
Katowickie	16,9	12,5	23,2	14,4	60,0	35,1	25,7	29,5	16,1	9,5	73,2	6,3	4,3	9,8
Kieleckie	19,5	7,1	33,1	3,2	25,9	20,3	69,5	13,3	17,3	16,1	4,6	11,4	4,2	5,2
Koszalińskie	27,2	22,5	43,0	26,4	80,2	39,5	54,3	37,9	15,4	49,0	6,8	42,0	6,4	—
Krakowskie	23,3	7,9	38,1	4,4	77,8	16,0	28,4	20,6	29,0	9,6	14,6	8,2	4,0	6,2
Lubelskie	27,0	9,9	95,2	29,3	59,7	16,4	13,9	16,4	27,3	11,9	8,5	2,6	8,8	6,8
M. Łódź	37,4	—	96,5	—	131,7	—	74,7	—	4,6	—	13,0	—	3,6	—
Łódzkie	22,1	13,7	37,2	—	55,5	31,2	49,5	22,8	16,7	37,7	14,6	25,6	9,2	3,0
Olsztyńskie	27,9	20,4	27,3	22,4	33,1	54,2	62,0	24,4	29,6	31,0	32,2	14,8	13,1	19,3
Opolskie	44,6	20,0	79,5	36,1	170,3	55,0	58,0	62,5	18,9	10,6	15,1	8,0	—	—
Poznańskie	22,6	16,5	44,0	13,3	46,6	47,2	44,3	37,5	31,1	30,4	15,8	7,8	4,4	2,6
Rzeszowskie	25,6	6,9	67,7	12,5	41,5	12,9	43,8	16,8	29,4	5,8	23,4	2,5	5,3	4,9
Szczecińskie	28,5	27,9	53,0	17,4	62,3	124,1	30,0	30,0	55,8	12,6	25,2	10,9	4,0	9,7
M. st. Warszawa	36,5	—	32,3	—	165,9	—	79,8	—	40,4	—	15,7	—	3,6	—
Warszawskie	36,4	15,2	52,2	19,4	115,6	37,5	78,9	44,7	30,0	29,9	8,5	7,8	5,8	3,8
Wrocławskie	30,7	20,1	31,9	12,4	94,5	42,6	63,6	47,2	39,4	34,8	9,6	15,9	9,0	7,4
Zielonogórskie	27,5	16,9	40,7	17,8	77,3	21,0	30,3	34,9	32,9	58,2	16,7	17,4	10,6	—

Ogólny współczynnik podejrzanych w **miastach** w całym kraju wynosił 25,3, a najwyższy był w województwie opolskim — 44,6, następnie w Łodzi — 37,4, w Warszawie — 36,5, w woj. warszawskim — 36,4 i w woj. wrocławskim — 30,7. Natomiast najniższe współczynniki dla miast stwierdzono w następujących województwach: bydgoskim — 19,6, kieleckim — 19,5, białostockim — 18,8, katowickim — 16,9 i gdańskim — 13,2.

Przeciętny współczynnik **dla wsi** w całym kraju wynosił 13,9, osiągając najwyższe wartości w województwach: szczecińskim — 27,9, koszalińskim — 22,5, olsztyńskim — 20,4, wrocławskim — 20,1 i opolskim — 20,0, zaś najniższe współczynniki dla wsi zanotowano w województwach: lubelskim — 9,9, białostockim — 9,4, krakowskim — 7,9, kieleckim — 7,1 i rzeszowskim — 6,9.

Szczególnie duże różnice w wysokości współczynników w poszczególnych województwach stwierdzono w odniesieniu do wyodrębnionych kategorii wieku. Biorąc pod uwagę **nieletnich** przekonujemy się, że przy przeciętnym współczynniku dla **miast** w całym kraju: 40,0, w Łodzi wynosił on 96,5, w woj. lubelskim — 95,2, znacznie już niższy był w woj. opolskim — 79,5, następnie w rzeszowskim — 67,4 i szczecińskim — 53,0. Zwraca również uwagę, że współczynnik dla Warszawy: 32,3, był niższy od przeciętnego w kraju. Natomiast zdecydowanie najniższy współczynnik podejrzanych nieletnich w miastach zanotowano w woj. gdańskim — 4,4.

Analogiczne dane dotyczące **nieletnich** podejrzanych o dokonanie zgwałceń **na wsi** wskazują, że przy przeciętnym współczynniku dla całego kraju: 14,7, najwyższy był on w województwie opolskim — 36,1, następnie w lubelskim — 29,3, koszalińskim — 26,4, olsztyńskim — 22,4 i białostockim — 19,9, zaś najniższy w województwach: krakowskim — 4,4 i kieleckim — 3,2.

W odniesieniu do **młodocianych** w wieku 17—20 lat przeciętny współczynnik dla **miast** w całym kraju wynosił 77,2, przy czym współczynniki ponad 100 występowały w województwie opolskim — 170,3, m.st. Warszawie — 165,9, m. Łodzi — 131,7 i woj. warszawskim — 115,6, natomiast wyraźnie najniższe były w województwach: poznańskim — 46,6, rzeszowskim — 41,5, białostockim — 40,0, olsztyńskim — 33,1 i kieleckim — 25,9.

Rozpatrując dane dotyczące **młodocianych**, którzy byli podejrzani o dokonanie zgwałceń **na wsi**, pragniemy zwrócić uwagę przede wszystkim na fakt, że współczynnik dla woj. szczecińskiego: 124,1, jest niemal dwukrotnie wyższy niż dla jakiegokolwiek innego województwa, zaś niemal czterokrotnie wyższy od przeciętnego w kraju: 34,6, natomiast najniższe współczynniki stwierdzono w województwach: lubelskim — 16,4, krakowskim — 16,0 i rzeszowskim — 12,9.

Omówimy jeszcze dane dotyczące grupy wieku **21—24 lat**. Przeciętny współczynnik dla podejrzanych w tym wieku w **miastach** całego kraju wynosił 44,5, najwyższy był w Warszawie — 79,8 i w województwie warszawskim — 78,9, następnie w Łodzi — 74,7 i w województwach: kieleckim — 69,5 i wrocławskim —

63,6, natomiast zdecydowanie najniższy w województwach lubelskim — 13,9 i gdańskim — 10,6.

Wyraźnie najwyższy współczynnik podejrzanych w wieku **21—24 lat** o dokonanie zgwałceń na wsi stwierdzono w województwie opolskim — 62,5, a następnie w województwach: wrocławskim — 47,2, warszawskim — 44,7, bydgoskim — 40,7 i poznańskim — 37,5, a najniższy w województwach: rzeszowskim — 16,8, lubelskim — 16,4, gdańskim — 14,7, kieleckim — 13,3 i białostockim — 10,0.

W związku z zamieszczonymi uwagami dotyczącymi tablicy 6 nasuwa się wniosek, że terytorialne rozmieszczenie nasilenia zgwałceń nie może być rozważane w oderwaniu od czynnika związanego z wiekiem sprawców — nie stwierdzono bowiem, aby w pewnych województwach występowały szczególnie wysokie bądź niskie współczynniki we wszystkich grupach wieku.

W tablicach 7 i 8 znajdujemy dane dotyczące liczby podejrzanych w poszczególnych województwach w miastach i na wsi — z uwzględnieniem podziału na sprawców działających **indywidualnie** i **ze współuczestnikami** według liczebności grup.

Rozpatrując dane z tablicy 8 raz jeszcze pragniemy zwrócić uwagę na istotną różnicę w kształtowaniu się odsetka zgwałceń dokonanych grupowo w miastach i na wsi. Wśród ogółu sprawców w miastach było 57% osobników działających z co najmniej jednym współuczestnikiem, natomiast na wsi tylko ok. 30%. Odsetki te kształtują się jednak różnie w poszczególnych województwach. W miastach najwięcej zgwałceń z co najmniej jednym współuczestnikiem stwierdzono w Łodzi — 77,4%, następnie w Warszawie — 70,5% i w województwach: warszawskim — 69,5%, białostockim — 64,0%, i lubelskim — 63,5%, zaś najmniej w województwach: poznańskim i zielonogórskim — 44,2%, gdańskim — 41,3%, rzeszowskim — 31,6% i koszalińskim — 25,7%.

Natomiast na wsi najwięcej zgwałceń z co najmniej jednym współuczestnikiem dokonali sprawcy z województw: gdańskiego — 57,7%, opolskiego — 51,4%, koszalińskiego — 39,3%, wrocławskiego — 37,9% i bydgoskiego — 36,7%, natomiast najmniej sprawcy z województw: lubelskiego — 22%, łódzkiego — 17,4%, kieleckiego — 14,3%, zielonogórskiego — 13,6% i rzeszowskiego — 11,5%.

Rozpatrując problem zgwałceń dokonanych w 1969 r. w **grupach** 3-osobowych, 4-osobowych i 5- oraz więcej osobowych, nie będziemy go omawiać dokładnie w odniesieniu do poszczególnych województw z uwagi na małe liczby (uwidocznione w tablicy 7).

Dane dotyczące całego kraju wskazują na to, iż w miastach podejrzanych działających w grupach 3 i więcej osobowych było aż 40% ogółu podejrzanych o popełnienie zgwałceń, podczas gdy na wsi nie więcej niż 17,5%.

Warto może zwrócić uwagę na fakt, iż odsetek osobników działających w grupach 3-osobowych był zbliżony do odsetka podejrzanych, którzy dokonali zgwałceń w grupach liczących 5 i więcej sprawców (w miastach odpowiednio 15,3% i 13,7%, na wsi 6,8% i 4,7%).

T a b l i c a 7. Podejrzani o dokonanie zgwałceń w miastach i na wsi w 1969 r. z uwzględnieniem liczby sprawców z podziałem na województwa

Województwa	Miasto						Wieś					
	ogółem	indywidualnie	z jednym współuczestnikiem	w grupie			ogółem	indywidualnie	z jednym współuczestnikiem	w grupie		
				3-osobowej	4-osobowej	5-osobowej i więcej				3-osobowej	4-osobowej	5-osobowej i więcej
Polska	1412	605	242	216	156	193	663	459	88	45	40	31
Białostockie	25	9	6	3	—	7	21	14	2	—	—	5
Bydgoskie	60	27	2	21	—	10	49	31	10	—	8	—
Gdańskie	46	27	2	9	8	—	26	11	2	—	—	13
Katowickie	159	70	32	18	24	15	33	23	4	—	—	6
Kieleckie	38	17	18	3	—	—	28	24	—	—	4	—
Koszalińskie	35	26	4	—	—	5	28	17	8	3	—	—
Krakowskie	95	38	22	12	8	15	36	26	4	6	—	—
Lubelskie	52	19	4	12	4	13	41	32	2	3	4	—
M. Łódź	93	21	18	21	16	17	—	—	—	—	—	—
Łódzkie	42	22	6	6	8	—	46	38	4	—	4	—
Olsztyńskie	36	18	4	—	4	10	36	24	2	6	4	—
Opolskie	63	27	17	6	8	5	35	17	4	6	8	—
Poznańskie	95	53	12	15	4	11	66	47	12	3	4	—
Rzeszowskie	38	26	3	9	—	—	26	23	—	3	—	—
Szczecińskie	60	23	12	15	4	6	27	19	8	—	—	—
M. st. Warszawa	156	46	32	21	16	41	—	—	—	—	—	—
Warszawskie	105	32	12	21	20	20	85	58	14	6	—	7
Wrocławskie	171	80	26	15	32	18	58	36	12	6	4	—
Zielonogórskie	43	24	10	9	—	—	22	19	—	3	—	—

Tablica 8. Podejrzani o dokonanie zgwałceń w miastach i na wsi w 1969 r. z uwzględnieniem liczby sprawców z podziałem na województwa (dane w %)

Województwa	Miasto						Wieś					
	ogółem	indywidualnie	z jednym współuczestnikiem	w grupie			ogółem	indywidualnie	z jednym współuczestnikiem	w grupie		
				3-osobowej	4-osobowej	5-osobowej i więcej				3-osobowej	4-osobowej	5-osobowej i więcej
Polska	100,0	42,8	17,1	15,3	11,0	13,7	100,0	69,2	13,3	6,8	6,0	4,7
Białostockie	100,0	36,0	24,0	12,0	—	28,0	100,0	66,7	9,5	—	—	23,8
Bydgoskie	100,0	45,0	3,3	35,0	—	16,7	100,0	63,3	20,4	—	16,3	—
Gdańskie	100,0	58,7	4,3	19,6	17,4	—	100,0	42,3	7,7	—	—	50,0
Katowickie	100,0	44,0	20,1	11,3	15,1	9,5	100,0	69,7	12,1	—	—	18,2
Kieleckie	100,0	44,7	47,4	7,9	—	—	100,0	85,7	—	—	14,3	—
Koszalińskie	100,0	74,3	11,4	—	—	14,3	100,0	60,7	28,6	10,7	—	—
Krakowskie	100,0	40,0	23,2	12,6	8,4	15,8	100,0	72,2	11,1	16,7	—	—
Lubelskie	100,0	36,5	7,7	23,1	7,7	25,0	100,0	78,0	4,9	7,3	9,8	—
M. Łódź	100,0	22,6	19,3	22,6	17,2	18,3	—	—	—	—	—	—
Łódzkie	100,0	52,4	14,3	14,3	19,0	—	100,0	82,6	8,7	—	8,7	—
Olsztyńskie	100,0	50,0	11,1	—	11,1	27,8	100,0	66,7	5,5	16,7	11,1	—
Opolskie	100,0	42,8	27,0	9,5	12,7	7,9	100,0	48,6	11,4	17,1	22,9	—
Poznańskie	100,0	55,8	12,6	15,8	4,2	11,6	100,0	71,2	18,2	4,5	6,1	—
Rzeszowskie	100,0	68,4	7,9	23,7	—	—	100,0	88,5	—	11,5	—	—
Szczecińskie	100,0	38,3	20,0	25,0	6,7	10,0	100,0	70,4	29,6	—	—	—
M. st. Warszawa	100,0	29,5	20,5	13,5	10,2	26,3	—	—	—	—	—	—
Warszawskie	100,0	30,5	11,4	20,0	19,1	19,0	100,0	68,2	16,5	7,1	—	8,2
Wrocławskie	100,0	46,8	15,2	8,8	18,7	10,5	100,0	62,1	20,7	10,3	6,9	—
Zielonogórskie	100,0	55,8	23,3	20,9	—	—	100,0	86,4	—	13,6	—	—

W liczbach bezwzględnych zarejestrowano w 1969 r. w **miastach** 216 podejrzanych o popełnienie zgwałceń w grupach 3-osobowych, 156 — w grupach 4-osobowych i 193 — w grupach Uczących 5 i więcej sprawców. **Na wsi** odpowiednie liczby wynosiły: 45, 40, 31.

Jeśli chodzi o liczby podejrzanych w miastach działających w grupach w poszczególnych województwach, to dane uwidocznione w tablicy 7 wskazują na to, iż nie przekraczają one na ogół 20 osobników, a w niektórych województwach 10 osobników w wyodrębnionych kategoriach grup. Najwyższe liczby bezwzględne występują w Warszawie i woj. warszawskim oraz w woj. wrocławskim.

Na wsi liczby podejrzanych działających w wieloosobowych grupach są w poszczególnych województwach znikome.

Tablica 9 zawiera dane o podejrzanych w poszczególnych grupach wieku działających indywidualnie i ze współuczestnictwem w miastach i na wsi. Dane te wskazują, że wraz ze wzrostem wieku sprawców zwiększa się odsetek zgwałceń dokonanych **indywidualnie**, przy czym w **miastach** jest takich nieletnich sprawców 30,8%, młodocianych 31,3%, a począwszy od wieku 30 lat ponad 75%. Analogiczne dane **na wsi** wynoszą 45,9% wśród nieletnich, 50,9% wśród młodocianych, a począwszy od 21 lat przekraczają 80%.

Podejrzanych działających w **grupach** 3- i więcej osobowych było wśród nieletnich w **miastach** 50,3%, wśród młodocianych 49%, wśród 21—24-letnich 34,3%, wśród 25—29-letnich 21,5%, a w dalszych grupach wieku 16,2% i 8,1%.

Na wsi wśród nieletnich działało w grupach 6 o, wśród młodocianych 25%, wśród 21—24-letnich 12,2%, wśród 25—29-letnich 5,5%, a w starszych kategoriach wieku brak jest zupełnie podejrzanych działających w grupach.

Tablica 10 zawiera współczynniki ilustrujące liczby podejrzanych o dokonanie zgwałceń wśród 100 tys. mężczyzn w wieku 13—59 lat z podziałem na grupy wieku w miastach i na wsi i z uwzględnieniem sprawców działających indywidualnie i ze współuczestnikami.

Z danych przedstawionych w tej tablicy wynika, że największe nasilenie zgwałceń stwierdza się wśród mężczyzn w wieku 17—20 lat, przy czym współczynniki w miastach i na wsi wynoszą odpowiednio 77,2 i 34,6. Jeśli idzie o nieletnich, to zwraca również uwagę stosunkowo wysoki w porównaniu z innymi kategoriami wieku współczynnik dla sprawców zgwałceń dokonanych w grupach liczących 5 lub więcej osób — 9,3.

Ogółem współczynnik w **miastach** nie przekracza 25,3, osiągając u młodocianych 77,2, u 21—24 letnich 44,5 i u nieletnich 40,0.

Współczynniki u podejrzanych działających w grupach kształtują się na bardzo niskim poziomie, nie przekraczając nawet u młodocianych 14,4.

Współczynniki ogólne **na wsi** wynoszą tylko 13,9, u młodocianych — 34,6, u 21—24-letnich — 29,3, a u nieletnich nie przekracza 14,7.

Współczynniki u podejrzanych działających w grupach nie przekraczają 4,0.

Tablica 9. Podejrzani o dokonanie zgwałceń według grup wieku w miastach i na wsi w 1969 r. z uwzględnieniem liczby sprawców

Wiek sprawców zgwałceń (w latach)	Liczby bezwzględne i%	Miasto						Wieś					
		ogółem	indywidualnie	z jednym współtuzestnikiem	w grupie			ogółem	indywidualnie	z jednym współtuzestnikiem	w grupie		
					3-osobowej	4-osobowej	5-osobowej i więcej				3-osobowej	4-osobowej	5-osobowej i więcej
Ogółem	l.b. %	1412 100,0	605 42,8	242 17,1	216 15,3	156 11,0	193 13,7	663 100,0	459 69,2	88 13,3	45 6,8	40 6,0	31 4,7
13—16	l.b. %	279 100,0	86 30,8	52 18,6	47 16,8	29 10,5	65 23,3	109 100,0	50 45,9	19 17,4	19 17,4	10 9,2	11 10,1
17—20	l.b. %	559 100,0	175 31,3	110 19,7	102 18,2	87 15,6	85 15,2	216 100,0	110 50,9	52 24,1	14 6,5	22 10,2	18 8,3
21—24	l.b. %	262 100,0	119 45,5	53 20,2	40 15,2	23 8,8	27 10,3	139 100,0	112 80,6	10 7,2	7 5,0	8 5,8	2 1,4
25—29	l.b. %	149 100,0	103 69,1	14 9,4	19 12,8	4 2,7	9 6,0	91 100,0	83 91,2	3 3,3	5 5,5	— —	— —
30—34	l.b. %	74 100,0	56 75,7	6 8,1	4 5,4	3 4,1	5 6,7	52 100,0	50 96,2	2 3,8	— —	— —	— —
35 i więcej	l.b. %	75 100,0	64 85,3	5 6,6	2 2,7	2 2,7	2 2,7	54 100,0	52 96,3	2 3,7	— —	— —	— —
Brak danych	l.b. %	14 100,0	2 14,3	2 14,3	2 14,3	8 57,1	— —	2 100,0	2 100,0	— —	— —	— —	— —

Tablica 10. Kształtowanie się współczynników u różnych kategorii sprawców zgwałceń w 1969 roku w miastach i na wsi z uwzględnieniem grup wieku
Współczynniki na 100 tysięcy mężczyzn w wieku 13—59 lat

Wiek sprawców zgwałceń (w latach)	Miasto						Wieś					
	ogółem	indywidualnie	z jednym współuczestnikiem	w grupie			ogółem	indywidualnie	z jednym współuczestnikiem	w grupie		
				3-osobowej	4-osobowej	5-osobowej i więcej				3-osobowej	4-osobowej	5-osobowej i więcej
Ogółem	25,3	10,8	4,3	3,9	2,8	3,5	13,9	9,5	1,8	0,9	0,9	0,6
13—16	40,0	12,3	7,5	6,7	4,2	9,3	14,7	6,8	2,6	2,6	1,4	1,5
17—20	77,2	24,0	15,2	14,4	11,9	11,7	34,6	17,3	8,2	2,2	4,0	2,9
21—24	44,5	20,2	9,0	6,8	3,9	4,6	29,3	23,6	2,1	1,5	1,7	0,4
25—29	25,9	17,9	2,4	3,3	0,7	1,6	21,4	19,5	0,7	1,2	—	—
30—34	11,5	8,7	0,9	0,6	0,5	0,8	10,8	10,4	0,4	—	—	—
35 i więcej	3,2	2,7	0,2	0,1	0,1	0,1	2,6	2,5	0,1	—	—	—